

Všetička, František

Větreem po skle

Opera Slavica. 2010, vol. 20, iss. 3, pp. 44-45

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116829>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

*** ZPRÁVY ***

Větrem po skle

Ti, kdo jsou příliš připoutáni k zemi, se snaží dívat a dívají se daleko, až příliš daleko. To je i případ Edmunda Borzemskeého, a ten pohled do dálky se odráží v řadě jeho veršů a zcela jednoznačně je zafixován v titulu jeho páté a šesté sbírky. Jmenují se Sysifova hvězda (*Gwiazda Syzyfa*) a Nezhasínat hvězdy (*Nie gasić gwiazd*). Na jedné straně tíživá zem a na druhé nekonečné moře hvězd.

Edmunda Borzemskeého charakterizuje zvučný, sytý hlas, který překrývá ostatní a zároveň jakoby překrýval něco v sobě, něco podstatného a potřebného. Čtu-li jeho verše, nezbytně mi za nimi vyvstává jeho hlas, kladoucí důraz téměř na každé slovo.

Od jisté doby je upoután na invalidní vozík a vždy je doprovázen někým z jeho nejbližších. Upoután a spoután překypuje přesto vitalitou. Nejen tou hlasovou, ale také vitalitou přímosti a bezprostřednosti. Tu přímost, až zavádějící kamsi do blížícího se bezčasí, jsem si se znásobenou intenzitou uvědomil a zároveň ji procítil při četbě a překladu básně *Mim ze sbírky Sysifova hvězda*, jež je adresována Piotrovi Myszyńskému. Veršovaný pozdrav končí slovy:

*Za partnerkę masz śmierć –
już wiesz,
że przyjdzie po Ciebie
tanečním krokiem.*

...
*Za partnerku masz smrt –
již nyní víš,
že pro Tebe přijde
tanečním krokem.*

Jsou to kruté verše, ale je třeba si uvědomit, že je píše postižený Borzemskei neméně postiženému Myszyńskému, jenž na počátku své lidské kariéry aspiroval na mistra baletu a dnes se pohybuje na stejném vozítku jako Edmund. Adresujícího i adresáta znám a znovu si uvědomuji, že skutečnost je často krutá a nespravedlivá.

Takovýto osobní stav vede k tomu, že mysl Borzemskeého se často upíná do minulosti, k dávným předkům, především a v první řadě k dědu Františkovi, jemuž ve svých sbírkách věnoval nejednu báseň a ve sbírce *Nezhasínat hvězdy* celý oddíl nazvaný *Nebeská firma* (*Niebieska firma*). V tomto oddíle je stejnojmenná báseň, v níž se Edmund se svým dědou domlouvá na tom, že spolu založí kouzelnou nebeskou firmu.

Edmund Borzemskei žije v Korfantově nedaleko Prudniku. Předtím bydlel v blízkých Łambinowicích, po nichž teskní podobně jako po dědečku Františkovi. Korfantów jako kamenné a pro vozíčkáře nesjízdné městečko totiž svazuje, kdežto v Łambinowicích byl vstřícný předseda PGRu (polského JZD), který ochotně zapůjčil družstevní bryčku, která

Edmunda dovezla, kam si přál. Nostalgie za těmito uplynulými časy vyjádřil např. v básni *Lambinowické kleny* (*Łambinowickie klony*) ze sbírky *Nezhasnat hvězdy*.

Borzemski se narodil roku 1959 a v červnu 2009 slavil v Korfantowě svoji padesátku. V tomto nepatrném a zapadlém městečku se na jeho počest sešlo takové množství básníků a básniček, jaké jsem v životě nezažil. Vzdali mu hold a účastnili se zároveň prezentace jeho nové sbírky nazvané *Větrek po skle* (*Wiatrem po szkłe*). Vedle množství proslavů, přípitků, recitací a bohoslužeb mi v mysli utkvěla zejména soukromá rozmluva s Borzemským o věci z tvůrčího hlediska nejnítější – o skladbě básnické sbírky. Tento rozhovor vedený pod obrazy Wojtka Kowalczyka mne do značné míry překvapil – fyzická imobilita vede patrně k mobilitě intelektuální, na niž ostatně narážíme v nejedné Edmondově básni. Vycitujeme ji a vnímáme jako prostou a nenápadnou samozřejmost, jako vítr neznatelně a tiše sklouzávající po skle.

František Všečička

K jubileu profesora Miroslava Mikuláška

Kdosi řekl: „Čas je milosrdný (hojí rány); čas je neúprosný (chyťte si ho!); čas je neopakovatelný (nemá zpětný chod); čas je spravedlivý (nedá pokoj nikomu). Je to tak a je neuvěřitelné, že je to už přes 30 let od té chvíle, kdy jsem se stala aspirantkou profesora Mikuláška a on mým školitelem. Byl dobrým školitelem, trpělivým, moudrým rádcem. Učil mě, abych šla do hloubky věci, hledala duši uměleckého díla.

Ve své povaze má profesor Miroslav Mikulášek tvůrčí vášnivost, „пассионарность“, která se zplna projevila i v jeho literárněvědné činnosti. Musím také říci, že v atmosféře ideologického tlaku naší nedávné minulosti byl pan profesor svým způsobem v legální opozici k systému, měl k němu kritický postoj. Víím, o čem mluvím, jelikož mi nejednou sděloval své názory. Literatura ho vždy inspirovala a osvobozovala, dávala mu nové obzory.

Badatelská činnost profesora Mikuláška je založena na filozofickém přístupu k životu a umění. Vždy učil své žáky hledat souvislosti. Pamatuji si, jak mě vedl k tomu, abych v rámci eticko-filozofických hledání Šukšina (Šukšinova tvorba byla tématem mé kandidátské práce) zkoumala spojitost mezi Šukšinem a Dostojevským. Věděla jsem sice, že Šukšin snil o zfilmování Běsů Dostojevského, což v tu dobu bylo nerealizovatelné, že jedna z posledních šukšinových fotografií ho zachycuje v kostýmu Dostojevského. Ale podle mě to byly jen vnější projevy Šukšinova zájmu o Dostojevského. Prózu Šukšina je skutečně těžké porovnávat s prózou Dostojevského v rovině struktury, stylu, charakteru realizmu. Ale když jsem se ponořila do Šukšinovy satirické pohádky „До третьих петухов“, přesvědčila jsem se o jeho vnitřní spojitosti s Dostojevským. V tomto svérázném díle Šukšin stále ověřuje a koriguje své sociálně-filozofické názory prizmatem idejí Dostojevského, především jeho románu Běsi. Knihovna v alegorickém systému Šukšinovy pohádky je svérázným panoptikem živých ruských dějin. A hlavní silou, která zkouší a současně ponižuje, terorizuje, hlavního hrdinu Ivana, jsou právě čerti, geneticky spojení s Dostojevského běsy. Čerti, to je nový stupeň zobecnění a filozofického uvědomění zla. Pohádka nemá „happy end“, přestože se Ivan snaží během své absurdní cesty za potvrzením, že není „дурак“, zachovat svoji živou duši. Podle Šukšina „третьи петухи“ jako předzvěst svítání